

Bryssel den 4 maj 2026
(OR. en)

8828/26

ENER 215
FISC 160
ECOFIN 563
COMPET 518
ENV 445
IND 303

FÖLJENOT

---

från: Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av
Martine DEPREZ, direktör

inkom den: 30 april 2026

till: Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd

---

Komm. dok. nr: COM(2026) 850 final

Ärende: RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET
om marknadsbaserade elpriser, effektiv konkurrens på
slutkundsmarknaden och främjande av ersättning för flexibilitet i
slutkundsavtal

För delegationerna bifogas dokument – COM(2026) 850 final.

Bilaga: COM(2026) 850 final

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 30.4.2026
COM(2026) 850 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

**om marknadsbaserade elpriser, effektiv konkurrens på slutkundsmarknaden och
främjande av ersättning för flexibilitet i slutkundsavtal**

INLEDNING

Enligt artikel 5.10 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el¹ (*direktiv (EU) 2019/944* eller *eldirektivet*) ska kommissionen rapportera om genomförandet av bestämmelserna i artikel 5 om marknadsbaserade leveranspriser och offentliga ingripanden i prissättningen på el.

I linje med sitt åtagande att främja överkomliga energipriser och möjliggöra ett flexibelt deltagande på elmarknaderna arbetar kommissionen, i enlighet med vad som anges i handlingsplanen för överkomliga energipriser², för att främja ersättning³ som ett medel för energi till mer överkomliga priser, bland annat genom lägre kostnader för leverans av el.

Konkurrensutsatta slutkundsmarknader och efterfrågefleksibilitet är nära förbundna med andra aspekter av handlingsplanen för överkomliga energipriser, och i synnerhet med kommissionens strategier både för elektrifiering och digitalisering, som också har en stark inriktning på konsumentvänliga leveranser⁴.

Det första kapitlet i denna rapport är inriktat på marknadsbaserade slutkundspriser, i enlighet med artikel 5 i direktiv (EU) 2019/944, vilka är avgörande för att skapa en effektiv konkurrens mellan leverantörerna och för att förbättra marknadserbjudandena till konsumenterna. Detta kapitel tar också upp strategier för att bistå medlemsstaterna med deras genomförande av artikel 5. Marknadsbaserade priser är också viktiga för att man ska kunna ingå flexibla avtal. I medlemsstater där det fortfarande förekommer ingripanden i prissättningen måste denna övergång hanteras med försiktighet för att säkerställa överkomliga priser, samtidigt som man möjliggör tydliga prissignaler som ligger till grund för flexibla slutkundsavtal.

Efterfrågefleksibilitet⁵, som kan åstadkommas på olika sätt, spelar en central roll när det gäller att anpassa marknaderna till konsumenternas behov och tillhandahålla prisöverkomlighet, besparingar och systemeffektivitet. Flexibilitet skapar värde både direkt för de deltagande konsumenterna genom lägre priser och bättre energianvändning, och för systemet i stort genom lägre kostnader och ökad effektivitet. Den vägledande principen måste dock vara att flexibiliteten ska tjäna konsumenterna i stället för att belasta dem, och att slutkundserbjudanden och systemincitament ska utformas för att säkerställa tydlighet, rättvisa och inkludering. För att uppnå dessa fördelar i praktiken bör efterfrågefleksibilitet aktivt främjas där den skapar tydliga fördelar. Detta gäller särskilt slutkunder som är motiverade och rustade för att delta på slutkundsmarknaden, men även för energisystemet som helhet.

Det andra kapitlet i denna rapport är inriktat på tillhandahållandet av flexibilitet genom slutkundsavtal⁶ i vilka konsumenterna kan reagera på prissignaler genom att ändra sin

---

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU (omarbetning) (Text av betydelse för EES) (EUT L 158, 14.6.2019, s. 125; medlemsstaterna var skyldiga att slutföra införlivandet före den 31 december 2020), ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj>.

² COM(2025) 79 final, *Handlingsplan för överkomliga energipriser: Tillvarata det verkliga värdet av energiunionen för att trygga överkomlig, effektiv och ren energi för alla i EU*.

³ I detta dokument avser ”slutkundsavtal om leverans av el” huvudsakligen avtal som ingås mellan energileverantörer och kunder som inte kan få direkt tillgång till grossistmarknaderna, såsom hushåll och företag (t.ex. små och medelstora företag och mikroföretag).

⁴ Såsom angavs i handlingsplanen för överkomliga energipriser kommer kommissionen att lägga fram en handlingsplan för elektrifiering och en strategisk färdplan för digitalisering och AI för energisektorn.

⁵ Enligt artikel 2.79 i förordning (EU) 2019/943 definieras ”flexibilitet” som ett elsystems förmåga att anpassa sig till variationer i produktions- och konsumtionsmönster och till nåtillgänglighet mellan relevanta marknadstidsramar.

⁶ Denna typ av efterfrågefleksibilitet kallas vanligtvis prisbaserad (eller implicit) efterfrågefleksibilitet, eftersom konsumenterna reagerar på förändrade elpriser i slutkundsledet och flyttar sin förbrukning till tidsperioder då elen är billigare.

elförbrukning. Tillhandahållandet av denna flexibilitet syftar till att öka konsumenternas aktiva deltagande genom att uppmuntra till justeringar av energianvändningen som är anpassade till utbuds- och efterfrågedynamiken, samtidigt som man säkerställer prisernas överkomlighet och skyddar sårbara konsumenter.

1. MARKNADSBASERADE LEVERANSPRISER

Enligt artikel 5.1 i direktiv (EU) 2019/944 är alla leverantörer fria att fastställa det pris till vilket de levererar el till kunderna. Tillsammans med kundernas rätt att välja sin egen leverantör är detta en viktig del av eldirektivet för att säkerställa rättvis konkurrens och öppet tillträde för alla leverantörer.

Artikel 5 bör göra det möjligt för konsumenterna att dra full nytta av en avreglerad inre marknad för el som uppmuntrar till både priskonkurrens och icke-prismässig konkurrens mellan elleverantörer, lockar nya aktörer och i slutändan ökar konsumenternas valmöjligheter och nöjdhet. Avreglerade energimarknader bidrar också till att säkerställa att konsumenterna kan dra full nytta av ökad flexibilitet och förbättrade energiinvesteringar i förnybara energikällor, samtidigt som de bidrar till nätstabiliteten genom efterfrågeflexibilitet. Utöver artikel 5 innehåller eldirektivet andra åtgärder som underlättar konkurrens och konsumenternas valmöjligheter, såsom prisjämförelseverktyg, korrekta fakturor, smarta mätare och tvistlösning utanför domstol.

Artikel 5 tillåter också medlemsstaterna att ingripa i prissättningen – antingen för att skydda energifattiga och utsatta kunder, eller för alla hushåll och mikroföretag som en del av övergången till en fullt effektiv konkurrens, enligt strikta kriterier. Ett ingripande i prissättningen (även kallat ”reglerade priser”) innebär att minst en slutkundsleverantör är begränsad i sin förmåga att fritt sätta det pris till vilket denne säljer el genom minst ett av sina avtal⁷. Reglerade priser kan vara effektiva för att stabilisera energipriset för slutkunderna. Reglerade priser kan dock ta bort prissignalen till konsumenterna, minska incitamenten för energieffektivitet och undergräva konkurrensen, till nackdel för konsumenterna på lång sikt.

I denna rapport utvärderas prissättningsmekanismerna på slutkundsmarknaderna i medlemsstaterna sedan eldirektivet trädde i kraft i juli 2019. Faktaunderlaget utgörs av rapporter från medlemsstaterna i enlighet med artikel 5.9⁸ samt av analyser och uppgifter från Acer, data från Eurostat och skrivbordsforskning.

Trots de senaste årens energikris (konsekvenserna av covid-19-pandemin och Rysslands ooberättigade invasion av Ukraina 2022) finns det indikatorer som tyder på förbättrade konkurrensvillkor i unionen, särskilt i de medlemsstater som inte har någon prisreglering. Det finns dock fortfarande stort utrymme för förbättringar. Medlemsstaterna måste genomföra en kartläggning som beskriver vägen mot en effektiv konkurrens och stärker utvecklingen av större flexibilitet på slutkundsmarknaden.

Ruta 1. Offentliga ingripanden i prissättningen under energikrisen

Energikrisen drev upp slutkundspriserna betydligt under 2022, och prisnivåerna fortsatte att vara höga under en stor del av 2023 och 2024.

⁷ Insatser såsom engångsstöd till hushåll, kuponger samt sänkningar av mervärdesskatt och punktskatter, vilka inte begränsar leverantörernas möjlighet att fritt sätta sina priser, omfattas inte av artikel 5. Ingripanden på grossistmarknaden är inte tillåtna enligt eldirektivet.

⁸ Om medlemsstaternas genomförande av artikel 5 i enlighet med artikel 5.9.

Kommissionen tillhandahöll vägledning om tillämpningen av artikel 5 i eldirektivet under krisen⁹, som en del av REPowerEU-meddelandet (COM(2022) 108 final). Detta följdes av rådets förordning (EU) 2022/1854 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna, som tillfälligt utökade medlemsstaternas möjligheter att ingripa i prissättningen på el¹⁰.

Under krisen använde medlemsstaterna bland annat interventionsverktyg såsom ingripanden i prissättningen i slutkundsledet, momssänkningar samt elkrediter och kuponger till hushållen. Generellt sett gick kunderna i många medlemsstater över till reglerade erbjudanden, erbjudanden med pristak eller på annat sätt skyddade erbjudanden. Även om de flesta av åtgärderna har avvecklats förblev vissa aktiva fram till och med 2025.

Genom översynen av eldirektivet infördes artikel 66a, som gör det möjligt för rådet att tillkännage en regional eller unionsomfattande priskris och som gör det möjligt för medlemsstaterna att tillfälligt fastställa priser som understiger kostnaderna och utöka stödet till att omfatta små och medelstora företag på strikta villkor för att skydda konkurrensen, energieffektiviteten och incitamenten för en minskning av efterfrågan.

1.1 Nuvarande status för medlemsstaternas rapportering om bestämmelserna i artikel 5

Medlemsstaterna¹¹ har rapporterat om sitt genomförande av artikel 5 enligt vad som anges nedan. De flesta rapporterna skickades in senast den 31 mars 2025 och återspeglar situationen vid detta datum:

- Fjorton medlemsstater rapporterade att de inte hade genomfört några ingripanden i prissättningen – Österrike, Tjeckien, Tyskland, Danmark, Estland, Grekland, Finland, Kroatien, Irland, Luxemburg, Lettland, Nederländerna, Sverige och Slovenien.
- Tre medlemsstater rapporterade ingripanden endast för energifattiga och utsatta hushåll – Belgien, Italien och Portugal.
- Sex medlemsstater rapporterade ingripanden i prissättningen för alla hushåll och/eller mikroföretag under en övergång till fullt konkurrensutsatta marknader – Bulgarien, Spanien, Frankrike, Ungern, Litauen och Slovakien.
- Tre medlemsstater rapporterade ingripanden i prissättningen som avslutades under 2025 – Polen (september 2025), Portugal (december 2025) och Rumänien (juli 2025).
- Två medlemsstater noterade undantag från tillämpningen av artikel 5 och att rapporteringen därför var onödig¹² – Cypern och Malta.

Enligt artikel 5.8 är medlemsstaterna skyldiga att underrätta kommissionen om sina beslut att reglera slutkundspriserna inom en månad efter antagandet av dem. Denna skyldighet omfattar också alla väsentliga ändringar av pågående system (t.ex. utökning av stödmottagarna). Dessa skyldigheter ska fullgöras på ett systematiskt sätt.

1.2 Ingrepan i prissättningen till förmån för utsatta och energifattiga konsumenter

I artikel 5.2 fastställs att medlemsstaterna bör prioritera socialpolitiska åtgärder eller icke prisbaserade ingripanden för att skydda energifattiga eller utsatta kunder. Sådana åtgärder

⁹ [REPowerEU: Gemensamma europeiska åtgärder för säkrare och hållbarare energi till ett mer överkomligt pris, COM\(2022\) 108 final.](#)

¹⁰ En översikt över genomförandet av denna förordning ges i [rapporten från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om översynen av krisinterventioner för att komma till rätta med de höga energipriserna i enlighet med rådets förordning \(EU\) 2022/1854 – EU:s publikationsbyrå.](#)

¹¹ Under 2024 tillhandahöll kommissionen en mall för att förenkla detta krav.

¹² Artikel 66.4 (Cypern, arbete pågår för att förnya undantaget) och 66.5 (Malta).

skulle kunna utformas på det sätt som anges i kommissionens rekommendation (2023/2407) om energifattigdom¹³, som tar upp strukturella lösningar för att hantera denna.

Icke desto mindre får medlemsstaterna enligt artikel 5.3 tillämpa offentliga ingripanden i prissättningen. Sådana ingripanden måste ske inom en bredare ram av ingripanden som syftar till att stödja utsatta och energifattiga personer inom ramen för deras nationella energi- och klimatplaner¹⁴.

Enligt artikel 5.4 ska offentliga ingripanden i prissättningen av el för utsatta hushåll tjäna ett allmänt ekonomiskt intresse, vara transparenta och icke-diskriminerande, garantera lika tillträde för leverantörer, vara begränsade i tid och proportionella samt undvika diskriminerande merkostnader för marknadsaktörerna.

Belgien, Italien och Portugal rapporterade ingripanden i prissättningen (via sociala avgifter) som endast är tillämpliga på utsatta hushåll och energifattiga hushåll. Dessa ingripanden ingår i bredare strategier i dessa länder för bekämpning av energifattigdomen. Spanien har också infört en ”bono social”-mekanism som också kan ses som ett ingripande enligt artikel 5.3.

I Belgien är marknadsandelen för detta ingripande begränsad till 9,9 % av hushållen¹⁵, medan ingripandena i prissättningen för utsatta kunder i Italien, *Esercenti maggior tutela per clienti vulnerabili*, täcker 35 % av hushållen eftersom villkoren för att få delta är mer generösa¹⁶. I Portugal identifieras den sociala tariffen¹⁷ som en socialpolitisk åtgärd i Portugals *Estratégia Nacional de Longo Prazo para o Combate à Pobreza Energética* (långsiktiga strategi för bekämpning av energifattigdom) 2023–2050, och omfattade 13 % av elkonsumenterna under 2022¹⁸.

Medlemsstaterna uppmanas att prioritera strukturella åtgärder såsom energirenovering framför överkomlighetsrelaterade åtgärder – såsom inkomststöd och sociala välfärdsprogram eller tillfälligt ekonomiskt stöd – för hushåll i energifattigdom. Sociala tariffer kan användas som en del av en bredare, mer välriktad strategi för att lindra omedelbara umbäranden.

1.3 Ingripanden i prissättningen till förmån för alla hushåll och mikroföretag under en övergångsperiod till en effektiv konkurrens

Enligt artikel 5.6 i eldirektivet får medlemsstaterna tillfälligt reglera elpriserna under en övergång till en helt effektiv konkurrens. Detta gör det möjligt att göra ingripanden under en tidsbegränsad period när konkurrensfördelarna inte skulle förverkligas fullt ut.

Kriterierna för ingripanden i prissättningen – mot bakgrund av en övergång till effektiv konkurrens enligt artikel 5.7 – är kumulativa med kriterierna i artikel 5.4, med det övergripande syftet att skapa en stabil rättslig och ekonomisk struktur som förhindrar snedvridningar av marknaden. De omfattar bland annat bedömningar av framsteg, en icke-diskriminerande

---

¹³ Kommissionens rekommendation (EU) 2023/2407 av den 20 oktober 2023 om energifattigdom, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=OJ:L_202302407.

¹⁴ I artikel 5.5 i direktivet hänvisas till artiklarna 3.3 d och 24 i styrningsförordningen (EU) 2018/1999, som kräver att medlemsstaterna i sina integrerade nationella energi- och klimatplaner ska ange den politik och de åtgärder som åtgärdar energifattigdom, inbegripet socialpolitiska åtgärder och andra relevanta nationella program.

¹⁵ CEER/Acer, 2023. Som jämförelse låg energifattigdomen i Belgien på omkring 6 % under 2023.

¹⁶ Stödberättigade konsumenter är de som fyllt 75 år, konsumenter som är berättigade till den sociala bonusen på grund av sin ekonomiska situation eller på grund av ett hälsoproblem (som kräver eldriven medicinsk utrustning), personer med funktionsnedsättning, personer som bor i nödbostäder efter en katastrof eller personer som bor på en liten ö utan förbindelser.

¹⁷ Den sociala tariffen omfattas inte av artikel 5.3 eftersom sårbara konsumenter kan välja leverantör och rabatten tillämpas på nättariffen, vilket innebär att leverantörerna behåller friheten att fastställa priser.

¹⁸ *Direção-Geral de Energia e Geologia, Estratégia Nacional de Longo Prazo para o Combate à Pobreza Energética (RCM 11/2024, 8.1.2024), 2024.* <https://www.dgeg.gov.pt/media/rgicnggr/rcm-11-2024-08-01-2024-estrat%C3%A9gia-nacional-de-longo-prazo-para-o-combate-%C3%A0-pobreza-energ%C3%A9tica.pdf>.

behandling av leverantörer, fastställande av priser som är högre än kostnaderna, information till förmånstagare om andra konkurrenskraftiga erbjudanden samt förhindrande av korssubventionering mellan kunder som betalar marknadspris och kunder som har ett reglerat pris. Vissa länder har framgångsrikt integrerat prisregleringen med en gradvis avreglering av marknaden, medan andra bara befinner sig i början av övergångsfaserna. Marknadsdynamiken visar på betydande skillnader: till exempel är 18 % av hushållen i Portugal, 27,3 % i Litauen, 29 % i Spanien, 57 % i Frankrike och 63 % i Polen fortfarande beroende av reglerade tariffer¹⁹. Dessa länder rapporterar att de tagit itu med kraven i artikel 5.7 a genom att vidta åtgärder för att öka konkurrensen och övervaka framstegen. Trots det har inte alla av dem fastställt tydliga datum för en översyn av sina system.

I motsats till detta har nästan 100 % av hushållskunderna i flera medlemsstater, t.ex. Ungern, Slovakien och Bulgarien²⁰, reglerade tariffer. Åtgärderna i vissa medlemsstater omfattar fortfarande små och medelstora företag. Sådana åtgärder strider mot eldirektivet, även om de var tillåtna under krisen enligt förordning (EU) 2022/1854.

Enligt artikel 5.7 a måste offentliga ingripanden i prissättningen ”åtföljas av ett antal åtgärder för att uppnå effektiv konkurrens och av en metod för att bedöma de framsteg som gjorts avseende dessa åtgärder”. För att uppfylla denna skyldighet kan medlemsstaterna fastställa en färdplan som är organiserad kring åtgärder. Dessa bör inbegripa fastställda delmål och en metod för bedömning med indikatorer. En sådan färdplan bör beskriva åtgärder som minskar snedvridningar av prissättningsmekanismerna, ökar insynen i marknadssignalerna och säkerställer en rättvis konkurrens mellan leverantörerna – i linje med de bredare kriterier som anges i artikel 5.7.

Genom att förankra leveranspriserna i marknadsdynamiken kan medlemsstaterna främja investeringar i förnybar energi, förbättra nätstabiliteten och stödja långsiktigt förutsebara kostnader för konsumenterna. Färdplanen bör också omfatta **samråd med berörda parter**, däribland energiproducenter, konsumenter och tillsynsmyndigheter, för att åtgärda problem med överkomlighet och marknadsvolatilitet. En strukturerad strategi kommer inte bara att påskynda integreringen av förnybara energikällor, utan också att säkerställa att medlemsstaterna förblir motståndskraftiga mot externa chocker, såsom geopolitiska störningar eller plötsliga förändringar i efterfrågan på energi.

Flera medlemsstater har framgångsrikt gått över till att främja en effektiv konkurrens på slutkundsmarknaden för energi, samtidigt som de skyddar konsumenternas intressen. Irland genomförde till exempel en stegvis strategi för att öppna upp marknaden mellan 2000 och 2011, samtidigt som landet främjade liberaliseringen av grossistmarknaden. Litauen befinner sig nu i ett långt framskridet skede av införandet av konkurrens på slutkundsmarknaden, och uppvisar motståndskraft trots energikrisen. Baserat på deras rapporter har tre andra medlemsstater meddelat att ingripandena i prissättningen på slutkundsmarknaden ska fasas ut: Rumänien från och med juli 2025, Polen från och med september 2025 och Portugal från och med december 2025. Dessa exempel framhäver hur gradvisa, målinriktade strategier kan uppnå en balans mellan marknadsdynamiken och konsumentskyddet.

Enligt bestämmelserna i artikel 5.4 c och d och artikel 5.7 b får ingripanden inte på ett omotiverat sätt gynna eller missgynna specifika förmånstagare eller leverantörer. Alla elbolag måste ha lika tillträde till kunderna, och den ekonomiska bördan av ingripandena måste fördelas rättvist²¹. Dessa bestämmelser säkerställer förekomsten av lika villkor och förhindrar

¹⁹ Acers marknadsövervakningsrapport 2025.

²⁰ Acers marknadsövervakningsrapport 2024, s. 23.

²¹ Se även domstolens dom av den 20 april 2010, Federutility, C-265/08, ECLI:EU:C:2010:205, punkterna 45–46.

en fragmentering av marknaden, vilket är nödvändigt på marknader där det finns en dominerande (historisk) leverantör. Reglerade priser bör inte ge vissa leverantörer en otillbörlig fördel, vare sig genom märkning av reglerade priser eller genom användning av den reglerade prisramen för att främja andra marknadsbaserade avtal från den leverantören.

Genom att anpassa leveranspriserna till marknadsvillkoren kan medlemsstaterna ge konsumenterna tydligare prissignaler samtidigt som de stöder investeringar i förnybar energi, stärker nätet och förbättrar de långsiktigt förutsebara kostnaderna för hushållen. På dessa grunder, och som ett allmänt mål för de medlemsstater som genomför ingripanden i prissättningen, bör medlemsstaterna utarbeta en tydlig, tidsbunden färdplan för övergång till marknadsbaserade leveranspriser, i linje med principerna för reformen av utformningen av EU-marknaden och målen för omställningen till ren energi.

Kommissionen kommer att ytterligare undersöka varje medlemsstats avsikt att fastställa och genomföra dessa färdplaner. Kommissionen håller också på att utvärdera respekten för EU:s regler och principer, och kommer att utöka sitt samarbete med medlemsstaterna för att åtgärda eventuella kvarstående problem.

Även om direktiv 2019/944 inte föreskriver ett nytt rapporteringsdatum efter den 1 januari 2025 kommer medlemsstaterna att uppmanas att regelbundet rapportera om konkurrensnivån på slutkundsmarknaden för el genom de nationella energi- och klimatlägesrapporterna. Denna rapportering kan avspegla de befintliga skyldigheter till rapportering enligt artikel 4.9 i gasdirektivet (2024/1788) som krävs vartannat år.

Tillämpning av principerna i artikel 5.4

Medlemsstaterna har stort utrymme för skönsmässig bedömning när det gäller att fastställa vad som utgör en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och de därtill hörande skyldigheterna att tillhandahålla allmännyttiga tjänster. Medlemsstaterna har tolkat kriterierna i artikel 5.4 a med avseende på ”allmänt intresse”, ”nödvändighet” och ”proportionalitet” med olika resultat²². I Federutility- domen beskrev domstolen proportionalitetsprincipen mot bakgrund av offentliga ingripanden i prissättningen på naturgas för att säkerställa att de offentliga ingripandena förblir riktade, effektiva och väl avvägda i sin utformning och tillämpning – framför allt måste ett ingripande begränsas när det gäller varaktigheten till vad som är absolut nödvändigt för att uppnå det avsedda målet.

Enligt artikel 5.4 d ska alla offentliga ingripanden i prissättningen vara tidsbegränsade och proportionella i fråga om förmånstagarna. Detta krav måste tolkas mot bakgrund av de bredare principerna om proportionalitet och uppnåendet av mål av allmänt intresse. Ingripandet måste i synnerhet anpassas till de nationellt fastställda målen, såsom att bekämpa energifattigdom eller underlätta övergången till effektiv konkurrens. Tidsbegränsningen gör det möjligt att regelbundet kontrollera att alla kriterier för ingripandet som anges i artikel 5 fortfarande är uppfyllda. Om åtgärderna fortsätter eller förlängs bör de återigen anmälas till kommissionen på grundval av en ny bedömning av behovet.

1.4 Konkurrensens omfattning i medlemsstaterna

Ett centralt mål för eldirektivet – och i synnerhet artikel 5 – är att säkerställa en effektiv konkurrens på elmarknaderna på slutkundsnivå. I sina rapporter angav 18 medlemsstater att de

²² Denna självständighet garanteras uttryckligen i olika EU-rättsakter och bekräftas av unionens domstolars rättspraxis. Europeiska unionens domstol har till och med konsekvent erkänt att EU-rätten inte hindrar medlemsstaterna från att ta hänsyn till mål som är specifika för deras nationella politik när de definierar tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

anser att konkurrensen på slutkundsnivå är effektiv, medan fem medlemsstater²³ svarade att så inte är fallet.

Två allmänt använda konkurrensindikatorer är Herfindahl–Hirschman-indexet (*HHI-indexet*) och frekvensen för byte av leverantör²⁴. HHI-indexet använder leverantörernas marknadsandelar för att mäta hur koncentrerad en marknad är, där en låg koncentration är förknippad med många leverantörer och därmed mer konkurrens, medan en hög koncentration är förknippad med mindre konkurrensutsatta förhållanden. Sedan 2019 har det genomsnittliga HHI-indexet i EU sjunkit marginellt, vilket tyder på en viss förbättring med avseende på konkurrensvillkoren. Det har funnits variationer inom unionen, där konkurrensen har ökat i vissa medlemsstater²⁵ och minskat i andra²⁶. I allmänhet förbättrades konkurrensen i medlemsstater utan prisreglering, medan konkurrensen försämrades marginellt (en ökning av HHI-indexet med 1,7 %) i medlemsstater där nästan alla hushåll omfattades av reglerade priser. Krisen hade en negativ inverkan på konkurrensen: bland de tolv medlemsstaterna med konsekventa årsvisa uppgifter om marknadskoncentrationen ökade det enkla (icke-viktade) genomsnittliga HHI-indexet med 4,7 %²⁷. Detta kan delvis förklaras av konsolidering och leverantörsutträden²⁸ (till följd av krisen) i vissa medlemsstater.

HHI-indexet för icke-hushållssektorn är i allmänhet lägre än för hushållssektorn i samtliga medlemsstater. Konkurrensvillkoren inom icke-hushållssektorn har visserligen förbättrats något sedan 2019, men villkoren har försämrats i vissa medlemsstater under 2022 och 2023.

Bytesfrekvensen varierar avsevärt inom EU. Högre frekvenser tyder på en sund konkurrensutsatt marknad, och lägre frekvenser tyder på ett begränsat val för kunderna eller ett lågt engagemang från konsumenternas sida. Vissa medlemsstater når ibland värden på över 20 %²⁹, medan andra konsekvent har lägre värden än 5 %³⁰. Sedan eldirektivet infördes har bytesfrekvensen ökat i de flesta medlemsstater, både inom hushållssektorn³¹ och icke-hushållssektorn³². Den genomsnittliga bytesfrekvensen inom hushållssektorn i hela EU ökade i början av krisen under 2022 (från 8,7 % till 9 %), men minskade under 2023 (till 7,15 %), möjligen på grund av krisens inverkan på leverantörerna och den dynamik som infördes genom de offentliga ingripandena. Ett liknande mönster registrerades inom icke-hushållssektorn.

Acer³³ har noterat att i medlemsstater där bytesfrekvensen ligger på under 10 % har nästan tre fjärdedelar (73 %) leverantörer i dominerande ställning. Acer konstaterar också att ingripanden i prissättningen kan avskräcka från byten av leverantör eftersom andelen hushållskunder som berörs av ingripanden i prissättningen är jämförelsevis lägre i medlemsstater där bytesfrekvensen är högre än 10 %. Bytesfrekvensen för icke-hushåll varierar också mellan medlemsstaterna. I allmänhet är bytesfrekvensen för icke-hushållskunder högre än för hushållskunder, och den genomsnittliga frekvensen under 2023 var dubbelt så hög som för hushållskunderna.

---

²³ Österrike, Grekland, Spanien, Italien och Polen.

²⁴ Uppgifter om båda dessa indikatorer har lämnats av Acer.

²⁵ Såsom Danmark, Spanien, Frankrike, Italien, Lettland och Portugal.

²⁶ Närmare bestämt Estland, Finland och Slovenien.

²⁷ Den procentuella ökningen avser den genomsnittliga förändringen i HHI-indexet mellan 2022 och 2021 för följande tolv medlemsstater: Danmark, Estland, Spanien, Finland, Frankrike, Kroatien, Irland, Italien, Litauen, Lettland, Portugal och Slovenien.

²⁸ Se tabell 10 i Acer, *Energy Retail and Consumer Protection: 2023 Market Monitoring Report*. Det förekom betydligt fler leverantörsutträden än leverantörsinträden under denna period.

²⁹ Såsom Spanien, Italien och Polen.

³⁰ Österrike, Bulgarien, Kroatien, Litauen, Polen och Slovakien.

³¹ Ökade i 17 av de 23 medlemsstater för vilka uppgifter finns tillgängliga.

³² Ökade i 15 av de 22 medlemsstater för vilka uppgifter finns tillgängliga.

³³ Acers marknadsövervakningsrapport 2024, [ACER-CEER 2024 MMR Retail-1.pdf](#).

Sammanfattningsvis verkar konkurrensvillkoren ha förbättrats något sedan eldirektivet infördes, trots följderna av energipriskriserna. Förhållandena varierar dock mellan medlemsstaterna. Många marknader är fortfarande relativt koncentrerade, och ett stort antal uppgiftslämnare (21,7 %) anser att det inte finns någon effektiv konkurrens i deras medlemsstat på elmarknaden i slutkundsledet.

I sina rapporter tillhandahöll medlemsstaterna uppdateringar om de svårigheter de mött³⁴ när det gäller att förbättra konkurrensvillkoren, och de fyra hinder som oftast angavs var följande:

- 1) Låg bytesfrekvens och/eller lågt konsumentengagemang (elva medlemsstater).
- 2) Inverkan av en dominerande marknadsaktör (tio medlemsstater).
- 3) Marknadens begränsade storlek (nio medlemsstater).
- 4) Lågt tillträde till grossistmarknaden och förekomsten av andra konkurrensbegränsande metoder på marknaden (fem medlemsstater).

Medlemsstaterna har tillgång till ”no regret”-åtgärder som avsevärt kan förbättra konkurrensen, marknadens motståndskraft på lång sikt och konsumenternas valmöjligheter. Dessa åtgärder förbättrar insynen, säkerställer att leverantörerna får ett rättvist tillträde till grossistmarknaden och ökar flexibiliteten slutkundsavtalen. De beskrivs i nästa avsnitt.

Medlemsstaterna bör prioritera tillämpningen av den befintliga lagstiftningen för att säkerställa samstämmigheten på hela den inre energimarknaden, samtidigt som de har frihet att välja form och metod för att uppnå ett gemensamt mål som är typiskt för direktiven. Det är av avgörande betydelse att medlemsstaterna till fullo genomför eldirektivet i dess lydelse enligt direktivet om utformningen av elmarknaden (EU) 2024/1711 (*elmarknadsdirektivet*). Ett fördröjt eller ofullständigt införlivande av dessa regler riskerar att undergräva deras effektivitet och förlänga osäkerheten kring energiförsörjningen. Kommissionen bekräftar att den är redo att stödja och påskynda ett korrekt genomförande av den relevanta EU-lagstiftningen.

1.4.1 Nationella åtgärder för att förbättra konkurrensen på marknaden

Medlemsstaterna rapporterar om specificerade åtgärder som införts för att förbättra konkurrensen sedan eldirektivet infördes. Följande åtgärder har införts:

1. Åtgärder för att säkerställa ett rättvist och öppet tillträde till grossistmarknaden (16 medlemsstater).
2. Införande av jämförelseverktyg³⁵ (14 medlemsstater).
3. Förenkling av förfaranden för att främja inträdet för nya leverantörer (tolv medlemsstater).
4. Annonser och informationskampanjer för konsumenter (nio medlemsstater).
5. Införande av särskilda skyldigheter för dominerande leverantörer (åtta medlemsstater).
6. Införande av lagstiftnings- och regleringsmässiga förbättringar (åtta medlemsstater).

Den dominerande ställningen för vissa marknadsaktörer både när det gäller produktion och leverans fortsätter att hindra en effektiv konkurrens på slutkundsmarknaderna för el. För att marknaden ska fungera, särskilt i medlemsstater med en betydande marknadskoncentration, är det av avgörande betydelse att se till att leverantörerna har ett rättvist och jämlikt tillträde till

³⁴ Endast tre medlemsstater (Sverige, Slovenien och Lettland) rapporterade att det inte fanns några identifierbara hinder för konkurrensen.

³⁵ Denna åtgärd är obligatorisk enligt artikel 14 i eldirektivet.

grossistmarknaden, bland annat genom energiköpsavtal och differensavtal som införs genom reformen av elmarknaden³⁶.

För att förbättra genomförandet av artikel 5 bör medlemsstaterna vidta åtgärder för att balansera marknaden genom att garantera ett jämlikt och rättvist tillträde till grossistmarknaden för alla leverantörer, och genom att vidmakthålla full insyn.

För konkurrensen krävs också att icke-fossil flexibilitet främjas i alla avtal på slutkundsmarknaden, även på reglerade marknader. Med tanke på nätbegränsningarna och behovet av energi till överkomliga priser har flexibla leveransavtal blivit en viktig lösning.

Införandet av smarta mätare är avgörande för att möjliggöra mer flexibla leveransavtal. Flexibiliteten är nu inlemmad i många slutkundserbudanden – från dynamisk prissättning och varierande tariffer till hybridmodeller, som kombinerar stabilitet och mottaglighet – som ger konsumenterna nya sätt att minska räkningarna och stödja nätstabiliteten.

Frankrike och Spanien visar att flexibilitet också kan fungera inom ramen för reglerade tariffer genom mekanismer såsom dag-/nattprissättning och grossistförbundna strukturer.

Medlemsstaterna bör påskynda införandet av smarta mätare, med stöd av tydliga strategier för konsumentengagemang för att maximera utnyttjandet av flexibla erbjudanden. Medlemsstaterna bör uppmuntra alla leverantörer, inklusive de reglerade leverantörerna, att införliva flexibilitetsfunktioner där så är möjligt, såsom varierande tariffer eller hybridprissättning, samtidigt som konsumentskyddet säkerställs.

När det gäller kombinationen av flexibilitet och prisreglering säkerställer den ram som fastställs i artikel 66a i elmarknadsdirektivet att hushållen och de små och medelstora företagen fortsatt har incitament att minska förbrukningen, även om prissättningen är reglerad. Flera medlemsstater tillämpade denna princip framgångsrikt under energikrisen, och kriterierna i artikel 66a skulle också kunna tillämpas av medlemsstaterna under andra perioder än krisperioder, för att skydda konsumenterna och bevara prissignalerna.

---

³⁶ Förordning (EU) 2024/1747 om ändring av förordningarna (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad.

2. EFTERFRÅGEFLEXIBILITETENS ROLL I ENERGIOMSTÄLLNINGEN

2.1 Flexibilitet som en central möjliggörande faktor för ett konsumentcentrerat, koldioxidsnålt elsystem

Efterfrågefleksibiliteten kan stödja en effektiv, konkurrensutsatt slutkundsmarknad för el och medföra fördelar både för konsumenterna direkt och för systemet i stort. En aktivering av flexibiliteten i slutkundsledet kommer att bidra till en integrering av produktionen från intermittenta förnybara energikällor och till att ge konsumenterna möjlighet att bättre förvalta sin energi. För att denna flexibilitet ska kunna förverkligas krävs ett effektivt regelverk som skyddar konsumenterna, främjar ett rättvist tillträde och bibehåller överkomliga priser. Infrastrukturen för smarta mätare kommer att vara central för denna förändring.

På det hela taget bör konsumenter som vill vara aktiva och erbjuda sin flexibilitet på marknaden ges möjlighet att göra detta. För detta behöver de en tydlig rättslig ram, innovativa lösningar och produkter som gör det möjligt för konsumenterna att dra nytta av valmöjligheter såväl som rättvisa priser och belöningar. Konsumenterna bör dessutom ha tillgång till information och verktyg genom system med smarta mätare³⁷ och effektiva arrangemang för tillgång till uppgifter som ger dem möjlighet att göra välgrundade val.

Det är lika viktigt att se till att de slutkunder som utnyttjar flexibiliteten skyddas med robusta skyddsåtgärder rörande avtalsarrangemang, öppenhet och information om produkter och priser, samtidigt som dataskyddet säkerställs. Leverantörer som tillhandahåller flexibla slutkundsavtal, och i synnerhet avtal med dynamiska priser, bör på ett lämpligt sätt informera konsumenterna om de risker och fördelar som dessa erbjudanden medför.

Slutligen måste konsumenternas medvetenhet aktivt främjas: riktade kommunikationskampanjer och initiativ kan bidra till att framhålla de potentiella fördelarna och riskerna med ett utnyttjande av flexibiliteten, så att man stöder ett informerat engagemang och uppmuntrar fler konsumenter till att bidra.

2.2 Program för efterfrågefleksibilitet

I artikel 2.20 i eldirektivet definieras ”efterfrågefleksibilitet” som ”förändringar i belastningen i fråga om el från slutkunder, jämfört med deras normala eller nuvarande konsumtionsmönster, som svar på marknadssignaler, inbegripet som svar på tidsvarierande elpriser eller ekonomiska incitament, eller som svar på antagandet av slutkundens bud om att sälja efterfrågeminuskning eller -ökning till ett visst pris på organiserade marknader [...], enskilt eller genom aggregering”.

Program för efterfrågefleksibilitet är i allmänhet uppdelade i prisbaserade (eller ”implicita”) och incitamentsbaserade (eller ”explicita”). När det gäller incitamentsbaserad efterfrågefleksibilitet kommer konsumenterna, ofta via en tredje part, i förväg överens om att minska eller flytta sin elanvändning i utbyte mot direkt ekonomisk ersättning. I praktiken används denna typ av flexibilitet främst på balansmarknader samt för stödtjänster och, i förekommande fall, kapacitetsmekanismer. Aggregatörer spelar en avgörande roll när det gäller att kombinera mindre flexibilitetslaster från hushåll, företag och små industrikunder och från lagringsresurser till volymer som är tillräckligt stora för att de ska kunna delta på ett meningsfullt sätt på elmarknaderna och tillhandahålla tjänster till systemet.

---

³⁷ Enligt artikel 2.23 i direktiv (EU) 2019/944 definieras ”smarta mätersystem” som ”ett elektroniskt system som kan mäta el som tillförs nätet eller elförbrukningen, tillhandahålla mer information än en traditionell mätare och som kan sända och ta emot uppgifter för informations-, övervaknings- och kontrolländamål genom någon form av elektronisk kommunikation”.

Att se till att aggregatorer, inklusive oberoende aggregatorer, kan få tillträde till marknaderna på transparenta och icke-diskriminerande villkor, och att konsumenterna enkelt kan ansluta sig till deras tjänster är avgörande för att frigöra den incitamentsbaserade efterfrågefleksibiliteten.

Flexibla slutkundsavtal omfattas av den prisbaserade efterfrågefleksibiliteten. I ett sådant fall reagerar konsumenterna på elpriser som varierar över tid – såsom varierande tariffer, dynamiska priser eller priser för kritisk högtrafik (CPP) – och justerar sin förbrukning i enlighet därmed, utan att ingå ett separat uttryckligt åtagande om att åstadkomma en specifik lastminskning.

2.3 Rättslig ram

Genom paketet om ren energi infördes ramen för efterfrågefleksibilitet, inklusive fastställandet av viktiga roller och ansvarsområden för marknadsaktörerna, och de modaliteter som styr flexibel el i slutkundsledet. Tillsammans utgör direktiv (EU) 2019/944, i dess ändrade lydelse enligt elmarknadsdirektivet³⁸, och förordning (EU) 2019/943³⁹ om den inre marknaden för el (*elförordningen*), i dess lydelse enligt förordning (EU) 2024/1747⁴⁰, den rättsliga ramen för flexibla erbjudanden i slutkundsledet, däribland bestämmelser som gör det möjligt för konsumenterna att ha separata avtal om flexibel last, såsom för värmepumpar och laddning av elfordon, som är skilda från den primära hushållsanvändningen.

Efterfrågefleksibiliteten är mest effektiv när konsumenterna har tillgång till marknadsbaserade slutkundspriser, i enlighet med artikel 5 i eldirektivet. I medlemsstater där det fortfarande förekommer ingripanden i prissättningen måste övergången bort från dessa hanteras med försiktighet för att säkerställa överkomliga priser, samtidigt som man möjliggör tydliga prissignaler som ligger till grund för flexibla avtal om leverans av el.

Artikel 11 i eldirektivet kompletterar de grundläggande bestämmelserna om fritt val av leverantör och marknadsbaserade leveranspriser genom att kräva att minst ett avtal med dynamiska elpriser finns tillgängligt på marknaden för slutkunder med smarta mätare. För att säkerställa öppenhet och förtroende, och för att främja välgrundade beslut, måste leverantörerna på ett tydligt sätt beskriva de möjliga fördelarna och riskerna innan kunderna ingår sådana avtal.

Dessa bestämmelser förstärks av artikel 13 om aggregeringsavtal och artiklarna 15 och 17, som definierar systemet för aktiva kunder och efterfrågefleksibiliteten genom aggregering. Medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa ett icke-diskriminerande tillträde till alla elmarknader för konsumenter och aggregatorer, och att inrätta lämpliga marknadsmekanismer som gör det möjligt för flexibiliteten att utnyttjas och värderas på lämpligt sätt på alla marknader.

Kommande regler, såsom nätföreskriften om efterfrågefleksibilitet⁴¹, som kommer att fastställa en gemensam EU-ram för aktivering och ersättning av flexibiliteten mellan marknaderna, tillsammans med genomförandeakten om driftskompatibilitet mellan uppgifter för efterfrågefleksibilitet⁴², som kommer att underlätta tillgången till relevanta uppgifter, förväntas

---

³⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1711 av den 13 juni 2024 om ändring av direktiven (EU) 2018/2001 och (EU) 2019/944 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad (EUT L, 2024/1711, 26.6.2024), ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj>.

³⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (omarbetning) (EUT L 158, 14.6.2019, s. 54), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj>.

⁴⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 av den 13 juni 2024 om ändring av förordningarna (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad (EUT L, 2024/1747, 26.6.2024), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj>.

⁴¹ Den rättsliga grunden för denna nätföreskrift finns i artikel 59.1 e i förordning (EU) 2019/943.

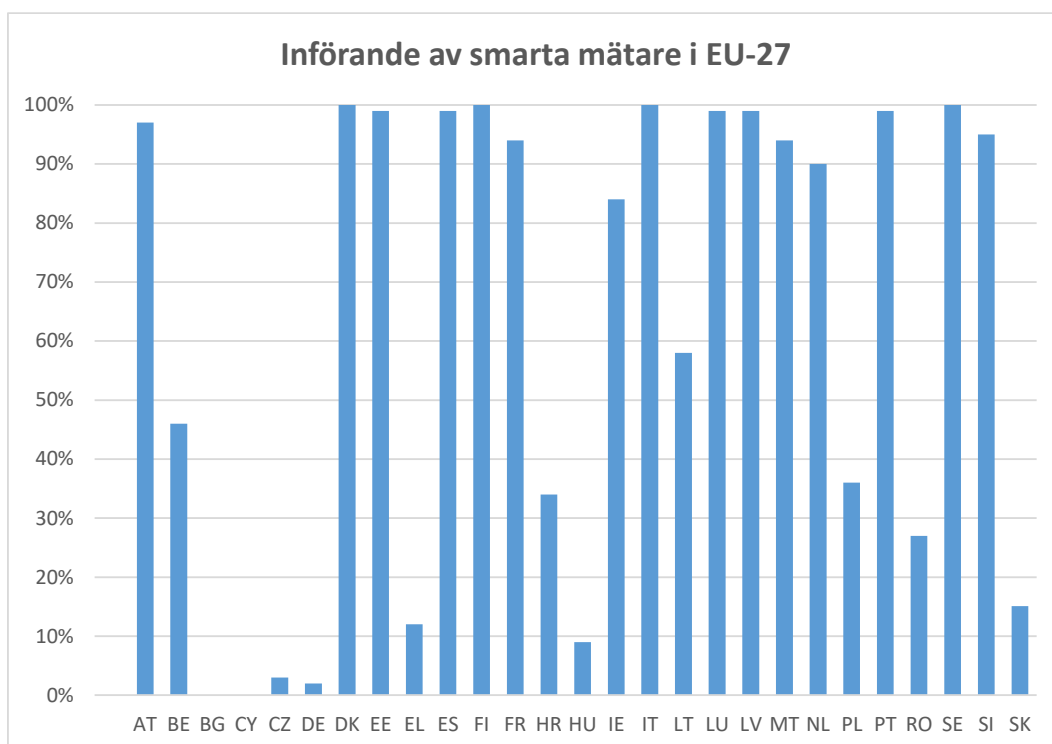
⁴² Den rättsliga grunden för denna genomförandeakt finns i artikel 24.2 i direktiv (EU) 2019/944.

komplettera den befintliga ramen och ytterligare stödja utnyttjandet av efterfrågeflexibiliteten. Uppförandekoden för smarta apparater⁴³ kommer dessutom att bidra till att uppkopplade enheter i smarta hem sömlöst kan reagera på flexibla leveransavtal, vilket stärker både konsumenternas deltagande och systemeffektiviteten.

2.4 Smarta mätare som grundläggande möjliggörare

Smarta mätare är ett väsentligt krav för att konsumenterna ska kunna medverka i en flexibel energiförbrukning, genom att möjliggöra tidsbaserad fakturering, aktivera realtidsinformation och stödja automatisering. De ger också en förbättrad, säker tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter, och hjälper slutkunderna att få tydliga kostnadsuppskattningar och skraddarsydda erbjudanden. Detta ger dem möjlighet att göra välgrundade val. I medlemsstater där införandet har gått längre använder konsumenterna redan produkter som är bundna till grossistmarknadspriser, och som uppmuntrar mottaglighet på efterfrågesidan och bidrar till att sänka systemkostnaderna.

Samtidigt som införandet av smarta mätarsystem i hela EU har gått framåt betydligt är situationen fortfarande ojämn. Penetrationsgraden för smarta elmätare i EU-27 uppgick till omkring 60 % i slutet av 2024, enligt uppgifter från Acer-CEER⁴⁴. Femton medlemsstater har nått penetrationsgrader på över 80 %, däribland tio medlemsstater som är nära att uppnå full täckning. Tolv medlemsstater ligger fortfarande på under 80 %, varav sju medlemsstater släpar efter antingen på grund av förseningar i utbyggnaden eller på grund av att de ännu inte har beslutat att inleda ett storskaligt införande. Följande diagram visar penetrationen för smarta mätare i hela EU.

⁴³ Det gemensamma forskningscentrumets webbplats om uppförandekoden för energismarta apparater, hämtad den 25 september 2025, webbadress: <https://ses.jrc.ec.europa.eu/development-of-policy-proposals-for-energy-smart-appliances>.

⁴⁴ Acer-CEER, 2024 års marknadsövervakningsrapport över slutkundsmarknaden för energi (september 2024) och övervakningsuppgifter från Acers landsrapporteringsblad om el från 2024 (juli 2025).

Figur 1: Införande av smarta mätare i EU (baserat på uppgifter från 2024 års marknadsövervakningsrapport från Acer-CEER och Acers landsrapporteringsblad (juli 2025).

De smarta mätarsystemen måste ha de funktioner som anges i artikel 20 i eldirektivet. Funktioner såsom tillhandahållande av validerade mätdata och tillhandahållande av uppgifter i nära realtid som återspeglar avräkningsperioden för obalanser på den nationella marknaden är avgörande för att bidra till införandet av energitjänster som belönar flexibla förbrukningsmönster.

Dessutom behöver konsumenterna lämplig rådgivning och information före eller vid den tidpunkt då smarta mätare installeras. Detta är av yttersta vikt för att bygga upp konsumenternas förtroende och möjliggöra välgrundade val. Sådan rådgivning och information bör inte bara syfta till att öka medvetenheten om de alternativ som finns tillgängliga för konsumenterna, utan också till att skapa en förståelse av hur apparater med flexibilitetsmöjligheter (såsom värmepumpar, laddare för elfordon eller smarta hushållsapparater) kan samverka med smarta mätare. Detta kommer att bidra till att påskynda en effektiv användning av flexibilitet på slutkundsmarknaderna genom att främja en praktisk integration av flexibla apparater och infrastruktur för smarta mätare.

En driftskompatibel tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter är lika avgörande för att till fullo utnyttja potentialen hos smarta mätare och för att främja flexibilitetstjänster. Kommissionen håller på att lägga grunden för mer specifika tekniska regler om driftskompatibilitet mellan uppgifter för efterfrågefleksibilitet. Att ge tillgång till mätdata är avgörande inte bara för att stödja tjänster för efterfrågefleksibilitet, utan också för att främja innovativa slutkundserbudanden och ge konsumenterna möjlighet att aktivt hantera sin förbrukning och flexibilitetspotential.

I detta avseende är följande tre prioriteringar särskilt viktiga:

- **Snabbt införande:** säkerställande av att smarta mätare införs utan dröjsmål och utrustas med funktioner som på ett säkert sätt möjliggör dynamiska priser, nära realtidsåterkoppling och driftskompatibilitet för sömlös tillgång till uppgifter.
- **Driftskompatibel tillgång till uppgifter:** EU:s krav rörande tillgången till uppgifter, däribland förordning (EU) 2023/1162^{45,46}, säkerställer att både tjänsteleverantörer och konsumenter enkelt och effektivt kan använda mät- och förbrukningsuppgifter inom ramen för flexibilitetstjänster.
- **Konsumentengagemang:** för att vara helt effektiv bör distributionen av smarta mätare åtföljas av tydlig kommunikation, visningsenheter i hemmet och digitala verktyg som gör det möjligt för konsumenterna att se, förstå och agera utifrån sina uppgifter om förbrukning och energikostnader.

2.5 Främjande av ändamålsenliga flexibla slutkundsavtal

Flexibla slutkundsavtal gör det möjligt för konsumenterna att samverka med marknaden genom prissignaler, hantera sin elanvändning och minska sina räkningar, samtidigt som dessa avtal möjliggör bättre förvaltning av topplaster. De stöder också systemeffektivitet och integrering

---

⁴⁵ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/1162 av den 6 juni 2023 om krav på driftskompatibilitet och icke-diskriminerande och transparenta förfaranden för tillgång till mät- och förbrukningsuppgifter (EUT L 154, 15.6.2023, s. 10), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2023/1162/oj.

⁴⁶ I förordning (EU) 2023/1162 tillhandahålls en öppen ram som i god tid och på ett enkelt och säkert sätt ger slutkunderna och de berättigade parterna tillgång till validerade historiska mät- och förbrukningsuppgifter såväl som icke validerade mät- och förbrukningsuppgifter i nära realtid. I förordningen fastställs regler som främjar driftskompatibilitet för marknadsaktörernas tillgång till och utbyte av uppgifter, samtidigt som energitjänsterna och konkurrensen på slutkundsmarknaden främjas.

av förnybar produktion genom att ge incitament för förbrukning under perioder med stora mängder koldioxidsnål el till låga kostnader.

Det finns olika typer av flexibla avtal om leverans av el som lämpar sig för olika konsumentprofiler:

- Avtal med dynamisk prissättning⁴⁷, som baseras på grossistmarknadspriserna, ger konsumenterna prissignaler som uppmuntrar dem att göra justeringar i realtid av sin energianvändning. Dessa avtal är särskilt relevanta för konsumenter med flexibla tillgångar, såsom elfordon och värmepumpar, som lätt kan ändra sin efterfrågan och avsevärt minska sina energiräkningar.
- Produkter för leverans med varierande tariffer som delar in dagen i ett begränsat antal prisintervall (t.ex. dag/natt eller topplast-/låglastperioder). De är mindre komplicerade och mer förutsägbara, och är tillgängliga för slutanvändare med fast lastförskjutningsförmåga.
- Hybridavtal, som ofta integrerar ett fast och ett flexibelt prisinslag, fungerar för konsumenter som vill ha en mer förutsägbar energikostnad. Dessa avtal gör det möjligt för konsumenten att utnyttja fördelen med flexibilitet och samtidigt undvika att fullt ut exponeras för prisvolatilitet.
- Priser för kritisk högtrafik (CPP), där elpriserna höjs avsevärt under perioder med mycket stor efterfrågan eller knapp tillgång (t.ex. när bidraget från förnybara energikällor är litet).

Tillsammans ger dessa konsumenten gott om valmöjligheter som stämmer överens med dennes förmåga och vilja att utnyttja flexibiliteten.

Avtal med dynamiska elpriser: Avtal med dynamiska priser kopplar slutkundspriserna direkt till grossistmarknadspriserna, vanligtvis dagen före- eller intradagsmarknaden. De kan erbjuda betydande energibesparingar för konsumenter med flexibla tillgångar och en vilja att hantera prisrisker, såsom ägare av elfordon eller hushåll med smarta uppvärmningssystem, eftersom de gör det möjligt för konsumenterna att dra nytta av lägre priser när det produceras rikligt med förnybar energi, samtidigt som konsumenterna utsätts för högre priser när det finns begränsat med energi i systemet⁴⁸.

Enligt uppgifter från Acer-CEER⁴⁹ är avtal med dynamiska priser tillgängliga för hushållen i 16 medlemsstater, men endast ett fåtal länder använder sig av sådana avtal i stor utsträckning⁵⁰. Flera medlemsstater med mycket låg penetration av smarta mätare erbjuder inga avtal med dynamiska priser alls, med bara några få undantag. På dessa marknader förklarar avsaknaden av en möjliggörande infrastruktur varför det inte finns några flexibla slutkundserbudanden, vilket understryker vikten av att påskynda införandet av smarta mätare för att frigöra efterfrågefleksibiliteten.

Rättslig ram och huvudprinciperna för avtal med dynamiska elpriser: I eldirektivet definieras ”avtal med dynamiska elpriser” som ”ett avtal om leverans av el [...] som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, [...] med intervall som minst motsvarar frekvensen för

---

⁴⁷ Dynamisk prissättning kallas ofta realtidsprissättning, se t.ex. Florens School of Regulation, *Dynamic Retail Electricity Tariffs: Choices and Barriers*, 2020.

⁴⁸ Med utgångspunkt i uppgifter tagna ur Acers marknadsövervakningsrapport från 2025 (*Rewarding Flexibility: How retail contract choice can help unlock consumer flexibility*) och kommissionens egna beräkningar skulle elkonsumenterna kunna göra besparingar på upp till 40 % om de byter till ett avtal med dynamiska priser och aktivt hanterar sin förbrukning.

⁴⁹ I 2024 års marknadsövervakningsrapport från Acer-CEER över slutkundsmarknaden för energi (tabell i bilaga 3).

⁵⁰ Enligt Acers landsrapporteringsblad för el (juli 2025) är det endast i ett fåtal medlemsstater som penetrationen av avtal med dynamiska priser når över 5 % (FI, LV, NL, SE, ES).

avräkning på marknaden”⁵¹. Alla konsumenter med en smart mätare har rätt till ett avtal med dynamiska elpriser hos minst en leverantör och samtliga leverantörer med över 200 000 kunder i landet. Avtal med dynamiska priser bör ge konsumenterna en nära återspeglning av fluktuationerna i marknadspriserna, så att de kan agera därefter. Det övergripande målet är att de slutkunder som har avtal med dynamiska elpriser ska justera sina förbrukningsmönster på ett flexibelt sätt, så att de bidrar till att mildra prisökningarna i grossistledet.

Enligt artikel 11.1a i eldirektivet ska kunderna före ingåendet eller förlängningen av ett avtal, t.ex. ett avtal med dynamiska elpriser, informeras om totalpriset och kostnadsfördelningen, samt om huruvida priset är fast, rörligt eller dynamiskt. Även om det med ett avtal med dynamiska elpriser inte är möjligt för leverantörerna att meddela slutpriset till konsumenten flera veckor i förväg⁵², bör de tydligt kunna informera om hur spotmarknadspriserna omvandlas till konsumentpriser.

Dessutom, och – när det gäller konsumentskydd – i enlighet med artikel 11.2 i direktiv (EU) 2019/944, måste slutkunderna få fullständig information av leverantörerna om möjligheterna (t.ex. lägre kostnader när man anpassar förbrukningen till billigare perioder, deltagande i integreringen av förnybar energi), kostnaderna och riskerna (t.ex. exponering för pristopp, större volatilitet i räkningarna för konsumenter utan flexibilitet). Det är lika viktigt att informera slutkunderna om de tekniska förutsättningarna, särskilt behovet av en lämplig smart mätare.

Hybridavtal: Avtal med dynamiska elpriser kanske inte passar alla kunder. Vissa konsumenters omständigheter kan vara sådana att de är begränsade när det gäller den flexibilitet de kan tillhandahålla inom ramen för ett avtal med dynamiska priser. Andra konsumenter kan vara oroad över exponeringen för finansiella risker under perioder med intensiv prisvolatilitet.

Den senaste tidens energiprisökningar har gjort detta ännu tydligare, och belyser behovet av avtalsalternativ som erbjuder både flexibilitet och stabilitet. Hybridprisavtal ger en blandning av stabilitet och flexibilitet som kan vara idealisk för konsumenter som vill att deras energiräkningar ska vara förutsägbara men som också är öppna för att spara pengar genom att justera hur och när de använder el. Genom att kombinera förutsägbarhet med mottaglighet kan hybridavtalen anpassas till olika konsumentbehov och ha möjlighet att erbjuda en viss grad av säkerhet tillsammans med viss flexibilitet, så att konsumenterna får fler valmöjligheter samt större kontroll och förtroende när det gäller att hantera sin energianvändning.

Acer-CEER⁵³ har identifierat olika typer av hybridavtal. Vissa hybridavtal är utformade för att skydda konsumenterna från prisökningar samtidigt som de fortfarande återspeglar trenderna på marknaden – till exempel pristak, så att konsumenten inte får oväntat höga räkningar. Andra avtal erbjuder kostnadsfria eller rabatterade timmar, vilket uppmuntrar konsumenterna att flytta sin användning till dessa billigare perioder. Det finns också en möjlighet till skräddarsydda avtal för elfordon, som kombinerar fasta låglastpriser med incitament för smart laddning. Sådana avtal skulle kunna omfatta dubbelriktade laddningsmöjligheter, så att konsumenterna får särskilda incitament för att ladda ur vid efterfrågetopp och ladda när priserna är låga.

För att stödja användningen av hybridavtal bör medlemsstaterna skapa rättsliga villkor som gör det möjligt för leverantörer att experimentera med innovativa hybriderbjudanden, samtidigt som de garanterar insyn, jämförbarhet och konsumentskydd. Det kommer att vara mycket

---

⁵¹ Ett ”avtal med dynamiska elpriser” är ett avtal om leverans av el mellan en leverantör och en slutkund som återspeglar prisförändringar på spotmarknaderna, inbegripet dagen före- och intradagsmarknaderna med intervall som minst motsvarar frekvensen för avräkning på marknaden.

⁵² Såsom krävs enligt artikel 10.4 i direktiv (EU) 2019/944.

⁵³ I 2024 års marknadsövervakningsrapport från Acer-CEER över slutkundsmarknaden för energi.

viktigt att göra sådana produkter synliga genom prisjämförelseverktyg för att konsumenterna ska kunna göra välgrundade val och för att undvika förvirring.

Exempel från medlemsländerna⁵⁴

I **Finland** kombinerar hybridavtalen⁵⁵ fasta och flexibla priser. Konsumenterna betalar ett fast pris för sin förbrukning, men kan sänka sina räkningar genom att flytta användningen till timmar med billigare priser (t.ex. mellan kl. 1.00 och kl. 6.00 på morgonen). De kan dra nytta av att välja korrekt tidpunkt för energiintensiva verksamheter, såsom laddning av elfordon eller uppvärmning av vatten, samtidigt som de undviker risken för betydande prishöjningar jämfört med ett avtal med dynamiska priser.

I Finland⁵⁶ kombinerar man också genom en variation av fast och flexibel prissättning ett fast prisavtal med en månatlig ”förbrukningseffekt”, där konsumenterna, på grundval av information som de får genom en applikation, kan justera sin elförbrukning för att dra fördel av billigare dagar och timmar och därmed sänka sina slutliga elkostnader.

I **Belgien** erbjuder ett avtal⁵⁷ fasta lågladdningstimmor under tre tidsperioder, där perioder med låga tariffer kombineras med perioder med mycket låga tariffer. Kunderna kan informeras om de olika tidsperioderna genom en applikation och optimera sin förbrukning. Ägare av elfordon kan använda en smart laddningsfunktion.

I **Frankrike** kombineras i ett elfordonspecifikt avtal⁵⁸ en laddningsstation, en särskild eltariff och en applikation genom vilken användaren har tillgång till övervakning och smarta laddningstjänster. Kunderna kan ladda sina bilar under billiga perioder och optimera laddningen och besparingarna genom funktionen för smart laddning.

Priser för kritisk högtrafik (CPP): I artikel 7a i elförordningen fastställs en särskild topplastutjämningsprodukt som endast är avsedd att användas under elpriskriser⁵⁹. Denna tillfälliga och tidsbundna reglerade topplastutjämningsmekanism kan samexistera med marknadsbaserade erbjudanden om prissättning för kritisk högtrafik. Dessa förekommer redan i vissa medlemsstater, där leverantörerna erbjuder topplastprissättningsprodukter som ska ge konsumenterna incitament att minska efterfrågan under högkostnadsperioder som en del av den normala slutkundsverksamheten. Sådana kommersiella produkter med pris för kritisk högtrafik är en del av den reguljära innovationen i slutkundsledet och av konsumenternas reguljära valmöjligheter.

Öka urvalet genom flera leveransavtal: Den ändrade artikel 4 i direktiv (EU) 2019/944 stärker konsumenternas rättigheter genom att säkerställa att alla slutkunder är fria att inte bara välja sin elleverantör, utan också att ingå mer än ett leveransavtal samtidigt, genom att ha flera

⁵⁴ Syftet med nedanstående exempel är enbart att illustrera de typer av avtal som tas upp i detta dokument. De är inte en utförlig förteckning över de produkter som finns att tillgå inom EU.

⁵⁵ ”Välkky”-avtalet erbjuds av Väre AB.

⁵⁶ ”Oomi Flex”-avtalet erbjuds av Oomi Oy. Företaget uppskattar att 90 % av de kunder som har detta flexibla avtal betalar mindre jämfört med ett fastprisavtal genom att planera sin elförbrukning. Kunderna kan komma att betala mer än den fasta avgiften om de inte planerar sin förbrukning på lämpligt sätt. Applikationen spelar en viktig roll eftersom den informerar kunderna om perioderna med den mest kostnadseffektiva förbrukningen.

⁵⁷ ”Empower Flexi-time”-avtalet erbjuds av ENGIE för kunder med större förbrukning som kan flytta en betydande del av sin elförbrukning (t.ex. elfordon, smarta batterier eller programmerbara energiintensiva enheter).

⁵⁸ ”Ma Recharge Intelligente”-avtalet erbjuds av ENGIE.

⁵⁹ Såsom anges i enlighet med artikel 66a i direktiv (EU) 2019/944.

mät- och faktureringspunkter i sina fastigheter som är kopplade till en enda anslutningspunkt. Det här alternativet kan möjliggöras genom smarta mätarsystem eller individuella mätare⁶⁰.

Denna nya bestämmelse har viktiga följder för främjandet av flexibiliteten i slutkundsavtalen. Framför allt ger den konsumenterna möjlighet att dela upp sin efterfrågan på el mellan olika avtal beroende på lastens art. Konsumenterna kan därför täcka sina elbehov genom att använda olika avtal för sina enheter. Exempel:

- Elfordon: kunderna kan välja ett avtal med dynamiska priser eller ett avtal med varierande tariffer för laddning av elfordon, som optimerar kostnaderna genom att genomföra laddningen under lågpristimmar.
- Värmepumpar: värmelasterna skulle kunna omfattas av ett avtal med varierande tariffer, eller, om anläggningen gör det möjligt, genom ett avtal med dynamiska priser eller ett hybridavtal.
- Hushållens baslast: återstoden av hushållets efterfrågan kan täckas av ett konventionellt fastprisavtal som ger förutsägbarhet för den dagliga förbrukningen.

En sådan uppdelning i olika avtal gör att konsumenterna undviker det allt-eller-ingenet-val som de skulle stå inför om de skulle ingå ett avtal med dynamiska priser för hela sin hushållsförbrukning. I stället kan hushållen kombinera stabilitet med flexibilitet genom att skydda en del av sin efterfrågan från prisrisker, samtidigt som de utsätter flexibla laster för lämpliga prissignaler.

Samverkan med nättariffer: Nätavgifterna utgör en betydande del av elräkningen⁶¹, och i och med att nätinvesteringarna förväntas öka under de kommande åren kommer denna andel sannolikt att öka ytterligare⁶². Kostnadsbaserade nättariffer kan ge incitament att flytta efterfrågan bort ifrån höglastperioder, minska de totala systemkostnaderna och komplettera flexibla slutkundsavtal⁶³. För att maximera effektiviteten bör tariffstrukturerna återspegla systemkostnaderna, uppmuntra till lastförskjutning under topplastperioder och förbli rättvisa och överkomliga för alla användare, även de som har begränsad flexibilitetspotential. Fördelarna med en minskad överbelastning av nätet bör leda till lägre systemkostnader.

Kostnadsbaserade nätavgifter, i linje med kommissionens riktlinjer från 2025 om utformning av distributionstariffer⁶⁴, kan göra att incitamenten sammanfaller och ytterligare belöna förändringar av efterfrågan i situationer där leverantörerna erbjuder avtal med dynamiska priser eller hybridavtal. Medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna uppmuntras därför att se till att nättarifferna är kostnadsbaserade och att de ger flexibilitetssignaler som är förenliga med flexibla slutkundsavtal. Detta kräver en nära samordning mellan tillsynsmyndigheter, systemansvariga och berörda intressenter.

För att uppmuntra och stödja utvecklingen av flexibilitet bör medlemsstaterna, i samarbete med tillsynsmyndigheterna och leverantörerna, särskilt inrikta sig på följande aspekter:

---

⁶⁰ Enligt skäl 19 i direktiv (EU) 2024/1711 gör framsteg inom tekniken för mätning och individuell mätning i kombination med informations- och kommunikationsteknik det tekniskt möjligt att ha flera olika leverantörer för enskilda fastigheter.

⁶¹ Enligt 2024 års övervakningsrapport från Acer-CEER över slutkundsmarknaden för energi utgör nätverkskostnaderna för el 24 % av en genomsnittlig elräkning i EU. Även om nätkostnaderna brukade utgöra en högre andel av elräkningen har energikomponenten på grund av den senaste tidens elprishöjningar varit den främsta drivkraften för den totala energikostnad som belastar konsumenterna.

⁶² C(2025) 4010 final, *Riktlinjer för framtidssäkrade nätavgifter för att uppnå lägre energisystemkostnader*.

⁶³ Flexibla tariffer för distributionsnäten kan utgöra ytterligare en drivkraft som uppmuntrar flexibel förbrukning. För närvarande tillämpar ett antal medlemsstater redan frivilliga eller obligatoriska ”natt-/dag-tariffer” eller andra varierande nättariffer (Acer, *Unlocking flexibility: No-regret actions to remove barriers to demand response*, 2025). Nättariffer kan debiteras antingen direkt genom ett avtal om nättjänster eller indirekt genom energileveransavtalet.

⁶⁴ C EUT C, C/2026/126, 9.1.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/126/oj>.

- **Diversifiera slutkundsprodukterna** genom att stödja införandet av produkter med dynamiska priser, produkter med varierande tariffer och hybridprodukter som begränsar marknadsexponeringen samtidigt som de bevarar prissignalerna, så att konsumenter med olika grad av vilja och förmåga att ta risker kan välja det flexibla avtal de föredrar.
- **Stimulera innovation** genom att uppmuntra pilotprojekt och regulatoriska sandlådor för nya produkter på marknaden, såsom hybridavtal. Komplettera detta med rättvisa, tidsbegränsade och lämpliga incitament, utformade på ett socialt kalibrerat sätt, för att stödja det inledande utnyttjandet av flexibla erbjudanden och möjliggörande enheter (t.ex. integrering av elfordon och värmepumpar, smarta styrenheter). Dessa incitament bör noggrant struktureras för att undvika regressivitet, och säkerställa att utsatta och energifattiga hushåll inte utesluts.
- **Säkerställa att deltagande i flexibilitet förblir frivilligt**, öppet och anpassat till olika konsumentbehov, med skyddsåtgärder för energifattiga och utsatta kunder. Medlemsstaterna bör säkerställa att slutkundserbjudandena belönar flexibilitet, samtidigt som de konsumenter som har mindre möjlighet att engagera sig skyddas. Medlemsstaterna bör också säkerställa att konsumenterna är väl skyddade mot otillbörliga marknadsföringsmetoder, inklusive aggressiv telefonförsäljning och vilseledande information, som skulle kunna leda till att konsumenter ingår avtal med dynamiska priser som inte motsvarar deras behov.
- **Säkerställa tillgången till ändamålsenliga smarta mätare och en optimal tillgång till uppgifter** genom att påskynda införandet av smarta mätare och fullt ut genomdriva kraven på driftskompatibilitet för tillgång till uppgifter (genomförandeförordning (EU) 2023/1162), så att man därigenom möjliggör en snabb och säker tillgång till information för konsumenter och tjänsteleverantörer. Garantera minimistandarder i linje med de föreskrivna funktionerna (artikel 20 i eldirektivet) för täckningen av smarta mätare, tillgången till uppgifter i nära realtid och automatiseringskrokarna, så att konsumenter och tredjepartsverktyg kan reagera på ett effektivt sätt.
- **Öka konsumenternas medvetenhet** genom att tillhandahålla tydlig information om fördelarna, nackdelarna och lämpligheten hos varje avtalstyp. Detta skulle kunna inbegripa tydliga och enkla kampanjer genom olika kommunikationsplattformar och kommunikationssätt om prisbildning, typiska fakturerings effekter för olika konsumentprofiler, riskscenarier och kanaler för klagomål.
- **Kräva att elleverantörerna tillhandahåller illustrativa jämförelser av fakturor** som visar vad en konsument skulle ha betalat inom ramen för erbjudanden med dynamiska priser, fasta priser eller varierande tariffer, baserat på historiska förbrukningsuppgifter. Oberoende metoder för kundriskprofilering skulle också kunna användas av leverantörerna innan ett avtal ingås med en kund. Leverantörerna bör vara skyldiga att offentliggöra relevant information om riskfördelning och ersättningsprinciper i ett standardformat som fastställts av den nationella tillsynsmyndigheten. Under fullgörandet av avtalet skulle leverantörerna dessutom kunna ge individanpassad information och individanpassade råd för att hjälpa konsumenterna att justera sina förbrukningsvanor.
- **Kräva att onlinejämförelseverktyg inte bara visar de priser** som erbjuds av de olika produkterna med dynamisk prissättning, **utan också riskexponeringen och de potentiella besparingarna** för konsumenten, i jämförelse med fasta priser eller andra tidsdifferentierade produkter. Sådana verktyg bör vara neutrala, offentligt övervakade

för att säkerställa förtroendet och vara tillgängliga för konsumenterna som har mindre digital kompetens.

- **Främja användningen av automatiseringsteknik** (t.ex. hemstyrningssystem och smarta termostater, smarta laddare av elfordon, smarta enheter) som hjälper konsumenterna att utnyttja fördelarna med dynamisk prissättning utan ständiga manuella ingripanden. När medlemsstaterna utvecklar sina nationella initiativ rörande smarta enheter uppmanas de att bygga vidare på EU:s uppförandekod för driftskompatibla energismarta apparater, så att de uppmuntrar användningen av apparater med driftskompatibla och öppna flexibilitetsegenskaper, i stället för att utveckla nationella strategier som riskerar att orsaka fragmentering på den inre marknaden för apparater såsom uppvärmnings-, ventilations- och luftkonditioneringsenheter eller vitvaror⁶⁵.
- **Verka för digital inkludering och rättvis tillgång** genom att se till att konsumenterna med begränsade digitala färdigheter eller begränsad konnektivitet inte lämnas utanför. Åtgärderna kan omfatta åtkomstpunkter offline, hjälplinjer, pappersbaserade jämförelseverktyg och riktat stöd genom konsumentorganisationer. Sådana åtgärder är nödvändiga för att garantera att flexibla erbjudanden är tillgängliga för alla hushåll och inte riskerar att underutnyttjas på grund av digitala hinder.
- **Säkerställa att de nationella konsumentorganisationerna och energitillsynsmyndigheterna utarbetar enkla vägledning** som förklarar vilka konsumentprofiler som är bäst lämpade för avtal med dynamiska priser, avtal med varierande tariffer eller hybridavtal. Vägledningarna bör också framhäva de riktade skyddsåtgärder som är tillgängliga för utsatta och energifattiga konsumenterna, såsom frivilliga ”räkningsstabiliserande” funktioner inom ramen för flexibla avtal. Dessa mekanismer skyddar hushållen från volatilitet på kort sikt eller tillfälliga extrema prishöjningar, samtidigt som incitamenten för att justera efterfrågan bibehålls, och de kan utformas som frivilliga tillägg, riktade åtgärder för utsatta grupper eller tillfälliga instrument som aktiverats under krisperioder.
- **Övervaka och rapportera om framstegen.** Medlemsstaterna och/eller tillsynsmyndigheterna bör följa införandet av avtal med dynamiska priser och deras inverkan på konsumenternas elkostnader, och bör rapportera sina resultat i enlighet med detta så att resultaten kan ligga till grund för evidensstyrda justeringar på marknaden (artiklarna 11 och 59 i eldirektivet). Övervakningen bör omfatta rättvisa och fördelningsmässiga resultat, klagomål från konsumenterna och skyddsåtgärdernas effektivitet för att säkerställa att det görs kontinuerliga, evidensbaserade justeringar. I detta sammanhang rekommenderas också att man övervakar utvecklingen av andra flexibla slutkundsavtal genom att beakta liknande aspekter.

SLUTSATSER

Artikel 5 i eldirektivet tillhandahåller ett strukturerat men flexibelt regelverk för offentliga ingripanden i prissättningen på slutkundsmarknaden för el. Denna artikel ger medlemsstaterna befogenhet att reagera på särskilda utmaningar, under förutsättning att dessa mål är förenliga med det allmänna ekonomiska intresset och principerna i eldirektivet. Denna förmåga till

---

⁶⁵ Kommissionen kommer att säkerställa att de modeller som förklarats förenliga med de undertecknande tillverkarnas uppförandekod kan hittas när man söker i Eprel, den europeiska databasen för energimärkta produkter (webbadress: https://energy-efficient-products.ec.europa.eu/eprel_sv).

anpassning möjliggör skräddarsydda politiska åtgärder samtidigt som den bevarar sammanhållningen på den inre energimarknaden. De kriterier som beskrivs i artikel 5 styr också genomförandet av krisspecifika ingripanden enligt artikel 66a i elmarknadsdirektivet, och säkerställer lagstiftningens samstämmighet i nödsituationer. Genom att begränsa ingripandena till dessa specifika fall stärker direktivet marknadens grundläggande princip om leverantörsstyrd prissättning, och säkerställer att ingripandena förblir sällsynta och tidsbegränsade. Ingripandena bör åtföljas av strukturella åtgärder för att utveckla en effektiv konkurrens eller åtgärda energifattigdomen.

Artikel 5 erbjuder en motståndskraftig och anpassningsbar ram som åtgärdar de omedelbara bristfälligheterna utan att äventyra den långsiktiga utvecklingen av en enhetlig, dynamisk energimarknad i EU. Kommissionen har i denna rapport framhållit åtgärder som kan hjälpa medlemsstaterna med att förbättra genomförandet av artikel 5. I detta skede föreslår Europeiska kommissionen inte att ett nytt lagstiftningsförslag ska läggas fram rörande artikel 5. Kommissionen kommer dock att fortsätta se över genomförandet av artikel 5, samtidigt som man stöder införandet av större flexibilitet på slutkundsmarknaderna.

Övervakningen av den senaste utvecklingen bekräftar att flexibiliteten i slutkundsledet i allt högre grad erkänns som en viktig faktor för att uppnå ett konsumentcentrerat, överkomligt och motståndskraftigt energisystem. Avtal med dynamiska priser, avtal med varierande tariffer och hybridavtal finns nu tillgängliga i allt fler medlemsstater, stödda av det gradvisa införandet av smarta mätare och tydligare regler för tillgång till uppgifter. Under sådana förhållanden har konsumenterna bättre möjlighet att delta aktivt på marknaden, justera sin förbrukning, minska sina räkningar och bidra till den övergripande systemeffektiviteten.

Samtidigt visar analysen att det krävs ytterligare framsteg. Införandet av flexibla elavtal i slutkundsledet kan påskyndas genom att eldirektivet genomförs och elförordningen tillämpas på ett ändamålsenligt sätt, samt genom lämpliga ramar som underlättar tillgången till flexibla erbjudanden på marknaden. Medlemsstaterna och tillsynsmyndigheterna spelar därför en viktig roll i förhållande till viktiga intressenter när det gäller att uppmuntra utnyttjandet av flexibla slutkundsavtal och identifiera och minska hindren för deras ingående.

Flexibilitet bör inte främjas urskillningslöst. I stället bör flexibiliteten förbli frivillig, öppen och anpassad till olika konsumentbehov, med skyddsåtgärder för energifattiga och utsatta kunder. Den här typen av slutkundserbjudanden blir mest effektiva om flexibiliteten verkligen kan uppnås, medan konsumenter som har mindre möjlighet att engagera sig behöver lämpligt skydd.

Medlemsstaterna uppmanas att genomföra den goda praxis som beskrivs i denna rapport för att stödja nationella strategier som främjar flexibla avtal på slutkundsmarknaden. För att en dynamisk prissättning av el ska fungera effektivt behöver konsumenterna få tydlig och transparent information om priser och elförbrukning för att kunna göra välgrundade val. Återkoppling genom samråd⁶⁶ bekräftade att öppenhet och jämförbarhet är av avgörande betydelse för att bygga upp förtroendet, medan luckor med avseende på smarta mätare och tillgången till uppgifter fortsatt utgör stora hinder. Utan sådant stöd skulle oväntade höjningar av räkningarna kunna undergräva förtroendet och bromsa övergången till större flexibilitet på efterfrågesidan.

---

⁶⁶ Se återkopplingen till det öppna samråd som kommissionen höll inom ramen för "Paketet för alla invånares tillgång till energi – konsumentskydd och konsumentmakt i en rättvis omställning" (öppet samråd, initiativ nr 14737), portalen *Kom med synpunkter*, hämtad den 25 september 2025; webbadress: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14737-Citizens-Energy-Package-protecting-and-empowering-consumers-in-the-just-transition_sv.

Samtidigt är det viktigt att stödja införandet av andra flexibla avtal, såsom produkter med varierande tariffer och hybridprodukter, för att tillgodose behoven hos en bredare kundbas. Synpunkterna från allmänheten tydde på ett starkt stöd för hybridmodeller som en väl avvägd lösning mellan prissignaler och konsumentskydd. Det bör därför införas skyddsåtgärder som säkerställer att alla avtal förblir frivilliga, öppna och begripliga, med särskild uppmärksamhet ägnad åt konsumenter som kan ha mindre möjlighet att bedöma riskerna och möjligheterna med sådana produkter. De berörda parterna underströk också behovet av ett proportionerligt skydd, särskilt för utsatta konsumenter, samtidigt som de varnade för trubbiga åtgärder som skulle kunna försvaga effektiva prissignaler.